

INSTITUTTSTRATEGI 2009 – 2013
INSTITUTT FOR FILOSOFI OG FØRSTESEMESTERSTUDIER

INNHold

Innledning

Overordnede faglige og strategiske perspektiver

- Forskningsbasert undervisning og satsing på forskningsgrupper
- Filosofi som egen disiplin og som utadrettet virksomhet
- Idéhistorie
- Examen philosophicum
- Examen facultatum
- Kjønnsbalansen blant vitenskapelig ansatte

Forskning

- Forskningsmiljø
- Forskningsprosjekter og samarbeid
- Publisering
- Forskerutdanning
- Examen philosophicum
- Akademisk skriving

Undervisning

- Filosofi og idéhistorie
- Examen philosophicum
- Akademisk skriving
- Internasjonalisering
- Etter- og videreutdanning

Rekruttering og prioritering av stillinger

- Fagstudiet i filosofi
- Examen philosophicum
- Professor II

Infrastruktur, økonomi, administrasjon

- Innledning
- Målsetninger

HMS

- Innledning
- Målsetninger

Innledning

Instituttstrategien som her legges frem, skal tydeliggjøre hovedlinjene for instituttets virksomhet de neste årene.

Strategien har vært til bred og grundig behandling ved instituttet. Et første (og ufullstendig) utkast til strategien - utarbeidet av instituttleder, Utvalg for forskning og formidling og Utvalg for undervisning og internasjonalisering - ble diskutert på instituttkonferansen i oktober 2008. På bakgrunn av diskusjoner og innspill på instituttkonferansen ble utkastet revidert av instituttleder, UFF og UUI, og med bidrag fra administrasjonen, HMS-utvalget og andre ved instituttet. Et utkast til fullstendig instituttstrategi ble sendt til instituttrådet 18. november. Et utvalg nedsatt av instituttrådet la frem forslag til vedtak i instituttrådsmøtet 15. desember. Til dette møtet forelå det også særuttalelser fra enkeltmedlemmer av rådet. Instituttrådet sluttet seg til hovedlinjene i notatet, med noen merknader, spesielt knyttet til punktet om rekruttering av nye stillinger på fagstudiet. På bakgrunn av instituttrådets vedtak og diskusjoner i møtet reviderte instituttleder strateginotatet, som ble behandlet på instituttrådsmøtet 2. februar 2009. Instituttrådet sluttet seg i møtet til det reviderte notatet, med enkelte merknader og med én reservasjon, nemlig mot følgende formulering under punktet *Rekruttering og prioritering av stillinger*: "I UiBs *Handlingsplan for bedre kjønnsbalanse* åpnes det for muligheten til å tilsette 'spesielt godt kvalifiserte kvinner' uten utlysning i fagmiljøer med svak rekruttering av kvinner i vitenskapelige stillinger. Instituttet vil vurdere en slik mulighet." Instituttrådet fattet dette vedtaket i møtet 2. februar (sak 1/09): "I det reviderte forslaget til strategiplan blir det fremdeles uttrykt en intensjon om å vurdere muligheten for tilsetting av "'spesielt godt kvalifiserte' kvinner uten utlysning [...] i vitenskapelige stillinger". I møte 15.12.2008 fattet rådet med stort flertall et vedtak om å gå imot en slik praksis (sak 33, punkt 4). Instituttrådet vil derfor nok en gang gi uttrykk for sin motstand mot å avvike fra normal tilsettingsmåte med utlysning."

Bortsett fra dette ene punktet, som instituttleder har beholdt i den endelige, foreliggende strategiplanen, har dokumentet bred tilslutning fra instituttet.

Overordnede faglige og strategiske perspektiver

Forskningsbasert undervisning og satsing på forskningsgrupper

Den generelle målsetningen for ethvert universitetsfag er å gi forskningsbasert undervisning. Denne målsetningen bør vi tilstrebe i størst mulig grad på vårt fagstudium, i den forstand at alle emner på de ulike nivåene fortrinnsvis bør undervises av personer som har forskningsinteresser – eller i det minste særlige faglige interesser – innen emnet. Dette betyr naturligvis ikke at hver vitenskapelig ansatt skal undervise i det som han eller hun til enhver tid forsker på, men mer generelt at vi i vårt undervisningstilbud i størst mulig grad tar hensyn til de ansattes forskningsinteresser. Dette vil ikke bare sikre faglig kompetent og engasjerende undervisning på alle nivå, men vil formodentlig også gjøre undervisningen mest mulig interessant og lystbetont for lærerne.

Det er i dag etablert fem forskningsgrupper ved instituttet:

- Forskningsgruppe for analytisk filosofi
- Forskningsgruppe for antikkens filosofi
- Forskningsgruppe for fenomenologi og eksistensfilosofi
- Forskningsgruppe for sosialfilosofi og politisk filosofi
- Forskningsgruppe for Wittgensteinrelaterte studier (Wfg)

Disse gruppene er godt forankret i instituttets forskningsvirksomhet og gjenspeiler i stor grad, om enn ikke fullstendig, de vitenskapelig ansattes forskningsinteresser. De favner om et bredt filosofisk spektrum, samtidig som de legger grunnlag for etablering av større forskningsprosjekter som kan samle flere av instituttets ansatte. I dag er så å si alle fast vitenskapelig ansatte i forskerstillinger medlem av en eller flere forskningsgrupper. Også en rekke fast og midlertidig ansatte ex.phil.-lærere er medlem av forskningsgrupper, i tillegg til PhD-stipendiater og masterstudenter.

Etablering av forskningsgruppene har vært en klar faglig styrke for instituttet og bidradd til betraktelig mer forskningssamarbeid og prosjektinitiering. Selv om våre forskningsgrupper fungerer godt, vil det være uheldig å fryse den nåværende sammensetningen av grupper, for eksempel ved å utelukke etablering av nye. Gruppene er svært asymmetriske: den første gruppen omfatter en stor og heterogen retning innen filosofien, den andre omfatter en tidsepoke, den tredje omfatter to avgrensede filosofiske retninger, den fjerde omfatter et tematisk område, mens den femte relaterer seg til én filosof. Det er derfor mulig å tenke seg ulike former for kryssning eller integrering av de nåværende gruppene, og vi kan også tenke oss at noen av dem vil spisse eller utvide sitt område. Dette gir oss den fleksibilitet som er nødvendig for faglig utvikling og for å hindre faglig stagnasjon.

Instituttet vil arbeide for at Wittgensteinarkivet blir en del av FoF. Det vil styrke forskningen og internasjonaliseringen ved instituttet og er dessuten i tråd med UiBs politikk om å legge forskningsprosjekter til fagmiljøene.

Filosofi som egen disiplin og som utadrettet virksomhet

Da den nye instituttstrukturen ble lagt våren 2005, ble filosofi - som det eneste faget (bortsett fra musikk) – ikke slått sammen med andre fag i en felles instituttstruktur. Hovedgrunnen til at det daværende Filosofisk institutt ikke ønsket å bli slått sammen med andre fag, var at filosofi forholder seg til alle de andre fagene ved HF og også til alle fakultetene ved UiB, noe som gjenspeiler seg i den rollen examen philosophicum spiller ved universitetet og til dels i det forsknings- og undervisningssamarbeidet instituttet i dag har med andre fag. En sammenslåing med ett eller flere fag ville kunne bidra til å dreie fagprofilen i en noe tilfeldig retning. Institutt for filosofi og førstesemesterstudier har som målsetning at faget skal beholde sin egenart, noe som innebærer at vi ikke bare trenger kompetanse innen filosofiens grunnlagsproblemer og sentrale deler av filosofiens historie og samtidsfilosofi, men også at faget bevarer sin åpenhet mot og relevans for andre akademiske disipliner. Kompetanse innen filosofiens kjerneområder vil være en forutsetning for vår utadrettede virksomhet.

Filosofi forholder seg blant annet til språk, politikk, samfunnsforhold, moral, kunst og vitenskapenes grunnlagsproblemer. Det vil være en ambisjon for instituttet også i fremtiden å ha kompetanse på disse områdene. En slik fagprofil gir grunnlag for samarbeid med fag både innenfor og utenfor HF, ikke bare innen forskning, men også i undervisningen. Etter kvalitetsreformen – med en nedkortning av studietiden fra fire til tre år og med mulighet for å ta enkelttemner som en del av bachelorgraden – vil det etter all sannsynlighet være færre studenter som velger filosofi som spesialiseringsfag, men desto flere studenter som vil ønske ett eller flere filosofiemner som en del av studiet. Instituttet har som målsetning å få en større utadrettet virksomhet, ved å tilby flere emner som, i tillegg til å kunne inngå i våre egne spesialiseringsfag, har relevans for andre fagområder. Instituttet kan ikke ha som ambisjon å ha forskningskompetanse innen alle såkalte ”eksportemner”, men må her til dels kunne nøye seg

med undervisningskompetanse, i tillegg til at vi vil samarbeide med andre fag om utadrettet undervisning.

Instituttet vil arbeide for å få et nærmere samarbeid med Senter for vitenskapsteori. Senteret har i dag flere PhD-stipendiater i filosofi. Vi har et nært samarbeid med disse, som er en klar berikelse for vårt eget stipendiatmiljø.

Idéhistorie

Fra 2009 tilbyr instituttet spesialisering i idéhistorie innen bachelorprogrammet Historie og kulturfag (oppstart våren 2009), samt idéhistorie som studieretning innen masterstudiet i filosofi (oppstart høsten 2009).

Faget har sitt utspring i emnene innen idéhistorie som ble utviklet i tilknytning til Bachelorprogrammet i idéfag. Disse emnene vil bli videreført som obligatoriske emner i det nye spesialiseringsfaget. Instituttet ønsker også å videreføre og videreutvikle faglig samarbeid, først og fremst med HF-fag, men også med andre relevante fag. Aktuelle samarbeidsfag er blant annet kulturvitenskap, litteraturvitenskap (samarbeidspartnere fra idéfagsprogrammet), historie og religionsvitenskap. Samarbeidet vil i første omgang bestå av at studentene kan velge mellom utvalgte emner fra de aktuelle fagene i sin bachelorgrad og at de vil kunne få biveileder fra andre fag på bacheloroppgaven i tillegg til en veileder fra FoF. På masterstudiet satser vi på delt veiledning mellom FoF og et samarbeidsfag.

For idéhistoriestudenter vil det være mulig å få en dobbel spesialisering i én og samme bachelorgrad; dette vil gjelde kombinasjoner av spesialiseringer innen idéhistorie og henholdsvis filosofi, kulturvitenskap, historie og mest sannsynlig religionsvitenskap. Etter gjennomført bachelorgrad vil studenter med en slik dobbel spesialisering, gitt et karaktersnitt på minst C i spesialiseringsemnene, være kvalifisert for masterstudiet i to fag.

I og med at dette er et nytt fag, og vi vet lite om hvor mange studenter som vil velge faget, vil vi være åpne for ulike utviklingsmuligheter.

Examen philosophicum

En stor del av instituttets virksomhet er knyttet til examen philosophicum. Seminarmodellen ved ex.phil., som et førstesemesterstudium og med fakultetsspesifikke opplegg, må sies å være en suksess, både faglig og pedagogisk. Det er en målsetning for instituttet å bevare og utvikle seminarmodellen, noe som imidlertid er vanskelig å få til med vår nåværende stillingssituasjon. En stor del av undervisningen gis delvis av personer i 60% stilling, med hele sin undervisningsplikt lagt til høsten og uten arbeid ved instituttet i store deler av vårsemesteret, delvis av et stort antall midlertidig ansatte. I en slik situasjon er det vanskelig å skape kontinuitet i det faglige arbeidet og dermed å videreutvikle faget på en forsvarlig måte. Arbeidsmiljøet ved examen philosophicum lider sterkt under dette. Universitetet sentralt og fagforeningene krever at antall midlertidig ansatte reduseres kraftig. Instituttet står her med andre ord overfor press på en rekke nivå, både av faglig og personalmessig karakter. Instituttet vil arbeide for at flere av de fast ansatte ved examen philosophicum blir tilsatt i 100% stilling og for at en langt større del av undervisningen kan dekkes av fast ansatte. Det må understrekes at det store antall ex.phil.-lærere ved instituttet utgjør en stor og viktig faglig ressurs, både innen undervisning og forskning, en ressurs vi må ta bedre vare på enn det vi så langt har maktet.

Undervisningen til examen philosophicum har tradisjonelt hatt sin forankring blant fast vitenskapelig ansatte med forskningsdel i stillingen. For flere læreres vedkommende har deler av ex.phil.-undervisningen vært nært knyttet til deres forskningsinteresser, noe som blant annet har resultert i en rekke lærebøker. Før 1999 hadde alle fast vitenskapelig ansatte ved Filosofisk institutt forskningsdel i sin stilling og var delaktige i undervisning både på fagstudiet og til examen philosophicum. Dette forholdet er siden blitt mer komplisert, med flere ulike stillingskategorier:

- professorer og førsteamanuenser på fagstudiet, med deler av sin undervisningsplikt på ex.phil.
- professor og førsteamanuenser på ex.phil. og akademisk skriving (faglig koordinator), med forskningsdel i stillingen
- førsteamanuenser i 100% stilling på ex.phil, uten forskningsdel i stillingen
- førsteamanuenser i 60% stilling på ex.phil., uten forskningsdel i stillingen
- universitetslektorer i 60% stilling på ex.phil.
- universitetslektor i 100% stilling på ex.phil. (faglig koordinator)
- universitetslektor i deltidsstilling, med undervisningsplikt fordelt på fagstudiet og ex.phil.
- universitetslektorer i 50% stilling på akademisk skriving (for enkelte supplert med deltidsstilling på ex.phil)

Da tre førstelektorstillinger (knyttet til ex.phil.) i 2004 ble omgjort til vanlige førsteamanuensisstillinger, med "Exphil som sitt faglige fokuseringspunkt" og "ansvar for Exphil-stabens faglige nivå" (jfr. fakultetsstyresak 2004-040), var dette en implisitt aksept for behovet for forskningsbasert undervisning også ved examen philosophicum. Denne aksepten er i dag noe tvetydig: ifølge Rektor skal examen philosophicum *ikke* være forskningsbasert, dvs. at lærerne ved examen philosophicum ikke skal ha noen forskningsdel i stillingene sine, samtidig som prinsippet om at vitenskapelig ansatte ved fagstudiet også skal undervise ved ex.phil., ikke er rokket ved. Forholdet mellom forskning og examen philosophicum er med andre ord uklart. Dersom vi skal kunne greie å opprettholde examen philosophicum som et relevant universitetsstudium ved de ulike fakultetene, er det nødvendig med kontinuerlig faglig oppdatering og videreutvikling. Dette krever at instituttet råder over et en viss forskningskompetanse innen de ulike fakultetsoppleggene. Det er en målsetning for instituttet å sikre at vi for alle fakultetsoppleggene har lærere med forskningskompetanse, eventuelt forskningsinteresse, innen relevante fagområder.

Examen facultatum

Med etableringen av Institutt for filosofi og førstesemesterstudier fikk instituttet ansvaret for undervisningen i Akademisk skriving. Akademisk skriving har sitt utspring i filosofifaget og er også preget av dette. Instituttet har som målsetning å videreutvikle Akademisk skriving i de faglige fora som institutt-tilknytningen åpner for.

Som et obligatorisk førstesemesterstudium ved HF har Akademisk skriving en spesiell status som brobygger mellom førstesemesterstudiet og fagstudiene, både ved at studentene arbeider med autentiske fagtekster innen humanioras fagområder og ved at kurset i stor grad henter sine seminarledere fra de forskjellige fagmiljøene. De tette båndene til fagstudiene setter store krav til faglig samarbeid med fagmiljøene ved fakultetet, og for å styrke dette vil vi søke å få inn flere av fakultetets fast ansatte lærere som seminarledere enn det som er tilfelle i dag.

Instituttet har også ansvaret for den faglige koordineringen av førstesemesteremnene Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon. Vi vil arbeide for at kommunikasjonen mellom HFs førstesemesterstudier blir bedre. Instituttet støtter det initiativet som Akademisk skriving allerede

har tatt overfor de tre andre fagkoordinatorene på førstesemesterstudiet med tanke på å skape tverrfaglig dialog og større sammenheng mellom komponentene i førstesemesterstudiet. Flere av seminarlederne ved Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon er også seminarledere på ex.phil. og/eller Akademisk skriving, noe som er et godt utgangspunkt for tettere faglig samarbeid.

Kjønnsbalansen blant vitenskapelig ansatte

Instituttet har en særdeles skjev kjønnsbalanse blant sine vitenskapelig ansatte. Dette er uheldig av mange grunner, ikke minst med tanke på rekruttering av kvinnelige studenter på master og PhD-nivå. Det er en kjent sak at det i fag med få kvinnelige lærere kan være vanskelig å rekruttere kvinnelige studenter på master- og PhD-nivå. Det er FoFs målsetning at kvinner skal utgjøre minst 50% av alle nytilsatte i vitenskapelige stillinger .

Forskning

Forskningsstrategien for Det humanistiske fakultetet for 2008 – 2011 vil være utgangspunkt for instituttets egen strategiplan for forskning. Vår strategi vil konkretisere fakultetets målsetninger med tanke på hvorledes disse best kan ivaretas og realiseres av vårt eget fagmiljø.

Forskningsmiljø

Ethvert fag har trekk som særpreger dets forskning. I filosofi er det i tillegg en rekke svært ulike forståelser av hva filosofi og filosofisk forskning er. Dette må ses som berikende for et miljø og som en motvekt mot faren for ensretting og uniformering av faget. Den faglige bredde er derfor ikke bare nødvendig for å sikre et fullgodt undervisningstilbud, men også en forutsetning for et levende forskningsmiljø hvor problemer kan tematiseres og diskuteres på forskjellige måter.

Instituttets satsing på forskningsgrupper spiller her en avgjørende rolle. Samlet dekker våre fem grupper hovedområder innen internasjonal forskning i filosofifaget, og de danner også utgangspunkt for faglig spissing. Samtidig vil vi legge vekt på samarbeid mellom forskningsgruppene ut fra tanken om at miljøet må gå sammen om å ta vare på og utvikle faget. Derfor vil de fem gruppene i fellesskap arrangere seminarrekker over temaer som angår alle gruppene. Våren 2009 vil temaet være "Filosofi og filosofihistorie".

Som et bidrag til å styrke forholdet mellom forskning, forskerutdanning og undervisning vil forskningsgruppene få ansvar for en del av undervisningen på master- og PhD-nivå.

Forskningsprosjekter og samarbeid

Ordet "forskningsprosjekt" er viktig fordi det kan synliggjøre den enkeltes forskning både for ham selv og for miljøet for øvrig. Det peker også på prosjekt en gruppe kan gå sammen om. Men det viktigste er kanskje at det tvinger den enkelte (individuelt og/eller i gruppe) i å formulere og utvikle forskningsprosjekter som kan ha en innovativ karakter. Dette gjelder selvsagt også i de sammenhenger hvor prosjekt formuleres som svar på utlysning av forskningsmidler (fra NFR, Norforsk, EU-midler osv.). Enkelte av gruppene har allerede forskningsprosjekter med ekstern finansiering. I flere av gruppene arbeides det med å forberede søknader om EU-midler (to av gruppene har allerede fått bevilget posisjoneringsmidler til dette), i tillegg til at det søkes om større prosjektmidler fra NFR. Det er en målsetning for instituttet å få flere eksternt finansierte forskningsprosjekter, ikke minst med tanke på rekruttering av stipendiater og post doc.-kandidater. Det er likeledes en målsetning at alle forskningsgruppene utarbeider forskningsprosjekter som samler flere av gruppens medlemmer. Instituttet vil reservere deler av forskningsmidlene for utvikling og igangsetting av forskningsprosjekter.

Forskningsprosjekt innbærer samarbeid og utvikling av nettverk. Det kan dreie seg om kollegaer ved andre filosofiske institutt (noe som i forbausende grad har vært forsømt), med andre fag, eller med institusjoner utenfor universitetet. I denne sammenhengen vil internasjonalisering være en selvfølgelig del. Også her vil vi tilstrebe en bredde idet vi vil unngå å prioritere en liten geografisk del av verden. Spesielt viktig vil det være å benytte de eksisterende finansieringsordningene til å kunne invitere gjesteforskere og gjesteforelesere. Også her vil forskningsgruppene spille en nøkkelrolle. Instituttet vil stimulere til økt forskningssamarbeid på alle de nevnte områdene.

Publisering

De aller fleste vitenskapelig ansatte ved instituttet publiserer jevnlig, i form av monografier, bokkapitler og tidsskriftsartikler. Dette gjelder også en rekke av våre ex.phil.-lærere, hvorav enkelte er blant våre mest produktive forskere. Særlig når det gjelder monografier er det en flytende overgang mellom vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering, likeledes mellom vitenskapelig publisering og lærebøker. Faglig sett ser vi ikke dette som noe problem – det er snarere en styrke for vårt fagmiljø – men det har som konsekvens at en rekke av våre publikasjoner ikke oppnår publiseringspoeng. Vi vil stimulere til økt publisering i publiseringskanaler på høyt nivå, men vil også yte støtte til andre former for publisering. I tillegg vil vi opprettholde den gamle skriftserien for ”pre-prints”.

Forskerutdanning

Instituttet har i dag 11 stipendiater (gjennom forskjellige ordninger) knyttet til seg. Instituttet har som målsetning å rekruttere flere stipendiater. Her vil forskningsgruppene måtte spille en sterkere rolle enn det de til nå har gjort med å fange opp talentfulle masterkandidater og veilede dem i søknadsprosessen. Forskergruppene må gis også et klart ansvar for at stipendiatene blir godt integrert i et stimulerende og aktivt forskningsmiljø. I tillegg er det viktig at stipendiatene får et godt kurstilbud innen den mer formelle delen av forskerutdanningen. I denne sammenhengen tar instituttet aktivt del i opprettelsen av den nye forskerskolen for ”Kultur og samfunn”. Her vil det spesielt bli gitt kurs av inviterte internasjonale kapasiteter. Men instituttet vil også sørge for egne opplegg utover det som tilbys av forskningsgruppene, idet vi mener det er viktig at våre stipendiater også har et miljø seg i mellom, blant annet gjennom årlige avhandlingsseminarer. Det er også viktig å understreke at stipendiatene er en avgjørende ressurs for instituttets forskningsmiljø i og med at det gjerne er herfra det kan komme nye tanker.

Det er mulig at det også er ønskelig å utvikle en forskerskole som mer direkte er innrettet på våre kandidater. Derfor vil instituttet ta initiativ overfor de øvrige filosofiske instituttene for å se på mulighetene for å opprette en nasjonal forskerskole i filosofi og idéhistorie. Vi vil også vurdere muligheten for å utvikle binasjonale PhD program (”cotutelle”).

Instituttet har en svært skjev kjønnsfordeling blant stipendiatene (av våre 11 stipendiater er kun 2 kvinner); det er derfor viktig at det legges vekt på rekruttering av kvinnelige stipendiater. Dersom vi ikke greier å skape en jevnere kjønnsbalanse blant stipendiatene, vil det bli nærmest umulig i fremtiden å skape en jevnere kjønnsbalanse blant de fast vitenskapelig ansatte. Det er en målsetning at minst 50% av nytilsatte stipendiater er kvinner.

Et problem som ikke vil minske i fremtiden er knyttet til hva som følger etter en avlagt PhD-grad. Her er mulighetene i dag for dårlige. Instituttet vil være en pådriver i utvikling av forskningsprosjekter som inkluderer post-doc.-stillinger. I dag har instituttet ingen slike stillinger.

Examen philosophicum

Ansatte ved examen philosophicum har nå fått en større del FoU (forskning og utvikling) knyttet til sine stillinger. Dette gjelder i første rekke ansatte i 60% stilling, slik at FoU-delen i praksis vil måtte legges til januar og halve februar. For dem som ikke har førstekompetanse og som har forskningsinteresser og –ambisjoner, gir dette et visst rom for muligheten til å forberede en PhD-grad. Instituttet vil stille seg positivt til dette og støtte en søknad om opptak på fakultetets PhD-program. For samtlige gir det en anledning til å delta mer aktivt i instituttets forskningsmiljø. Mer generelt vil instituttet i større grad enn tidligere benytte seg av det forskningspotensiale som denne gruppen representerer. Vi vil i denne sammenhengen foreta en kartlegging av forskningsinteressene innenfor denne gruppen. Samtidig vil vi understreke de vanskelige arbeidsforholdene for denne gruppen ansatte: 25% – 30% av en 60% stilling gir svært begrensede muligheter for forskning og faglig utvikling, som til dels må forventes at blir brukt i tilknytning til utvikling av examen philosophicum. Instituttet vil arbeide for at denne gruppen får utvidet sine stillingsandeler.

Akademisk skriving

Faget krever forskning på eget teorigrunnlag og egen undervisningspraksis, og det vil bli tatt initiativ til å få i gang slik forskning, både internt blant de fast ansatte og i større, tverrfaglige forskningsgrupper. Prioriterte temaer for denne forskningen er i første omgang

- seminarledernes veiledningspraksis på Kark og i undervisningsgrupper
- effekten av de nye fagtermene
- kursets spesielle applikasjon av Toulmin-modellen
- en grunnleggende gjennomtenkning av kursets anvendelse og definisjon av tradisjonelle humaniorabegrep (bl.a. "retorikk" og "kontekst").
- etikk og informasjonskompetanse

Akademisk skriving vil søke om eksterne midler til større forskningsprosjekter og stipendiatstillinger. Prosjekt som munner ut i publikasjoner vil ha prioritet. Det er allerede søkt om slike midler, og det foreligger planer for flere søknader. Fagmiljøet på Akademisk skriving er lite, og det vil derfor være naturlig å søke en større krets av forskere som er interessert i felles problemstillinger. Opprettelsen av en tverrfaglig forskningsgruppe med forskere som interesserer seg for aspekter ved analyse av akademiske tekster kan være ett tiltak.

Oppsummering

Vår forskningsstrategi vil prioritere utvikling av forskningsprosjekter, styrking av oppleggene for forskerutdanning og forbedring av mulighetene for ansatte på førstesemesterstudiene til å delta mer aktivt i instituttets samlede forskningsmiljø.

Undervisning

Undervisningsstrategien for Institutt for filosofi og førstesemesterstudier hviler i hovedsak på to grunnpilarer:

- 1) hensynet til at undervisningen skal være forskningsbasert og solid forankret i fagets hovedområder
- 2) hensynet til rekruttering av studenter og produksjon av studiepoeng/eksamener.

Disse to hovedhensyn vil åpne for en rekke andre, og det vil i det følgende bli skissert noen mer spesifikke mål og hensyn som kan gi grunnlag for at instituttet i fremtiden kan ta sine beslutninger og drive sin undervisningsvirksomhet hensiktsmessig.

Filosofi og idéhistorie

Instituttet har de siste årene opplevd en relativt sterk nedgang i studenttallet og i avlagte eksamener, hovedsakelig på 100-nivå. Hovedårsaken er sannsynligvis kvalitetsreformens nedkorting av studietiden fra 4 til 3 år på bachelornivå. Denne nedkorting av studietiden kan ha gitt større utslag for filosofi enn for mange andre fag, ettersom bachelorstudiet i stor grad er blitt et ettfagsstudium og terskelen for å inkludere filosofi i fagkretsen er blitt høyere. Instituttet har likevel tro på at vi skal grunne greie å øke tallet på studenter. Vi vil særlig satse på følgende grep, som vi delvis har gjennomført og som vi vil arbeide videre med fremover:

- gjennomgang og omlegging av studieplanen for filosofi som spesialiseringsfag, som gjøres gjeldende fra våren 2009.
- oppretting av idéhistorie som spesialiseringsfag på bachelornivå og som studieretning på masternivå, med oppstart henholdsvis vår og høst 2009.
- oppretting av emner som tiltrekker studenter fra andre fag, delvis i samarbeid med andre fagmiljøer.
- oppretting av filosofi og idéhistorie som årsstudier, noe vi allerede har søkt fakultetet om
- oppretting av "Bachelorprogram i filosofi og idéhistorie", med henholdsvis filosofi og idéhistorie som spesialiseringsfag. Dette vil vi søke fakultetet om.

Det siste året har instituttet foretatt en relativt omfattende omlegning og opprustning av sine undervisnings- og fagsystemer. Det er etablert nye fag, og emne- og studieplaner er blitt gjennomgått både på 100-, 200- og 300-nivå. Dette arbeidet har blant annet vært motivert av hensynet til å kunne tilby klart strukturerte studieløp som helt fra 100-nivå innebærer forskningsbasert undervisning. Det har også vært lagt vekt på å tilby studentene større fleksibilitet når det gjelder emnesammensetninger innen en spesialisering i filosofi. Det er blant annet tilrettelagt for en større fleksibilitet mellom studienivåene, slik at studenter som tar emner på for eksempel 100-nivå kan kombinere dette med 200-nivå, og 200-nivå likeledes kan kombineres med 300-nivå. Slik kan studenter fra ulike nivåer følge ett og samme seminar, noe som vil øke utnyttelsesgraden av seminarene som til enhver tid tilbys og samtidig gjøre det mulig å la flere lærere samarbeide om ansvaret for samme emne. I denne sammenhengen blir forskningsgruppens rolle i forhold til undervisningen relevant slik at sammenhengen mellom forskningen og undervisningen blir sikret: Det er en målsetning at hver forskningsgruppe hvert år har ansvar for undervisningen i et emne på 300-nivå.

Selv om vi her sterkt har understreket en målsetning om å knytte undervisningen opp mot de ansattes forskningsinteresser, utelukker selvfølgelig ikke dette at lærerne tar del i undervisning som ligger utenfor deres spesialfelt. En slik virksomhet kan nettopp bidra til faglig fornying.

Våre studieplaner og undervisningsopplegg er nye og foreløpig uprøvede. På bakgrunn av erfaringer og evalueringer vil vi senere vurdere i hvilken grad det skal satses videre på dem.

Ethvert godt fag/studium ved et universitet krever en mer eller mindre kontinuerlig gjennomtenkning av fagets innhold, hvordan det blir formidlet til studentene, kvaliteten på studentenes eksamensbesvarelser etc. I tillegg til at dette også er den enkelte lærers ansvar, vil instituttet bidra til at slike spørsmål tas opp både i lærerkollegiet og sammen med studenter/studentrepresentanter. Vi vil her lytte til studentenes synspunkter. Instituttet vil i denne

sammenheng vurdere å prøve ut evaluering av filosofi og idéhistorie ved en ekstern programsensor.

De fleste som studerer et fag, gjør dette for å skaffe seg et yrke, eller i det minste et faglig grunnlag for et yrke, og dette gjelder også for filosofi- og idéhistoriestudenter. Instituttet bør derfor vektlegge også dette, og sterkere betone de nye mulighetene som har åpnet seg i og med at ”Historie og filosofi” nå har blitt fag i den videregående skole, noe som innebærer at man som master i filosofi eller idéhistorie kan få fast stilling i skoleverket, på linje med for eksempel historikere. Forutsetningen for dette er imidlertid at man har formell pedagogisk utdanning. Instituttet har derfor utarbeidet et fagtilbud i fagdidaktikk for filosofi; å få dette iverksatt er høyt prioritert. For øvrig har det vist seg at personer med master i filosofi også har fått innpass i for eksempel næringsliv og administrasjon, noe som viser at faget har bredde også når det gjelder yrkesmuligheter. Det er en oppgave for instituttet å informere studentene bedre om fagenes yrkesmuligheter.

Emner og undervisningsopplegg rettet mot andre fag

Institutt for filosofi og førstesemesterstudier tar mål av seg å være en faglig ressurs for interesserte fagmiljøer ved UiB.

Instituttet tilbyr allerede i dag en rekke ulike emner som tiltrekker seg studenter fra andre fag enn filosofi, blant annet:

- antikkens filosofi
- etikk og politisk filosofi
- feministisk filosofi
- filosofisk estetikk
- fransk filosofi
- logikk
- philosophy and literature
- politisk idéhistorie
- sinnsfilosofi
- sosialfilosofi
- miljøfilosofi (fra våren 2009)
- religionsfilosofi (fra våren 2009)

Instituttet vil satse videre og offensivt på emner som retter seg mot andre fag, både ved HF og ved andre fakulteter. Vi har lagt mye arbeid i utviklingen av emnet i miljøfilosofi, som blant annet retter seg mot studenter ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (bl.a. bachelorprogram i miljø- og ressursfag) og Bergen Arkitektthøgskole, og vi har her drevet utstrakt informasjon om emnet. Responsen på dette emnet vil gi oss nyttig erfaring for videre satsing på utadrettet undervisning. En annen type nyopprettet emne er religionsfilosofi, som er et samarbeid med AHKR. Også her vil vi dra nyttig erfaring for videre undervisningssamarbeid med andre fag. Vi vil i fremtiden satse langt sterkere på informasjon om våre emner i aktuelle fagmiljøer. Her har vi et dilemma: emner med egne koder er langt synligere for studentene enn åpne emner med skiftende temaer, samtidig som vi er nødt til å begrense antall emnekoder på grunn av begrensede ressurser.

Det viser seg at en god del studenter fra andre fag følger enkelte av våre emner for sin egen interesses skyld og uten å ta eksamen. Det er selvfølgelig uheldig, men samtidig dreier dette seg gjerne om studenter som er langt mer aktive enn gjennomsnittet og bidrar positivt i studentmiljøet. Instituttet ser det som viktig at filosofi kan spille en faglig sentral rolle også for

studenter (særlig på masternivå) ved andre fag som ikke har behov for studiepoeng og derfor ikke avlegger eksamen. Antall studiepoeng gjenspeiler med andre ord ikke den betydning vår undervisning har for studenter ved UiB, og særlig på HF.

Instituttet har merket seg det sterke fokuset som er rettet mot ulike etiske aspekter ved utdanningen ved UiB, jfr. Strand-utvalgets innstilling *Etikk i utdanningen*, der det er foreslått en rekke tiltak som vil involvere innsats fra ulike deler av universitetsorganisasjonen. I 2009 vil vi – med utgangspunkt i tildeling av PEK-midler - kartlegge interessen for, samt utvikle tilbud om, undervisning i etikk/vitenskapsetikk for viderekommende studenter, for eksempel i tilknytning til bachelor-oppgave og master-oppgave innen ulike fag som etterspør denne typen kunnskap. Med vår kompetanse innen etikk og moralfilosofi bør vi kunne bidra til arbeidet med å styrke bevisstheten om etikk i utdanningen ved UiB. Vi vil også vurdere muligheten for å tilby undervisning innen vitenskapsfilosofi ved de ulike fakultetene. Instituttet anser disse feltene som mulige nye satsingsområder. Instituttet vil her samarbeide med SVT og Universitetsbiblioteket.

Examen philosophicum

Examen philosophicum utgjør det fagtilbudet der vårt institutt så definitivt høster flest studiepoeng. Examen philosophicum finansieres fra universitetet sentralt, som beholder studiepoengmidler for avlagte eksamener. Disse midlene overstiger ex.phil.-budsjettet med flerfoldige millioner. På denne bakgrunn vil instituttet ta initiativ overfor fakultets- og universitetsledelse for å få til en bedre finansiering av ex.phil. Vi ville da kunne øke kvaliteten på selve studietilbudet, samt bedre (normalisere) arbeidsvilkårene for våre ex.phil.-lærere, både fast og midlertidig ansatte. Instituttet vil fortsette å arbeide for å vinne forståelse for viktigheten av dette.

Slik situasjonen er nå, er forbindelsen mellom forskning og undervisning for fjern på examen philosophicum. For å styrke denne, vil instituttet arbeide for at hvert fakultetsopplegg får en lærer med forskningskompetanse, eventuelt forskningsinteresser, innen det relevante fagområdet, med ansvar for faglig utvikling.

Instituttet vil særlig arbeide for å utvide stillingsandelen til våre deltidsansatte ex.phil.-lærere. Vi vil ta initiativ til at disse kan inngå i følgende typer undervisning:

- etikk/forskningsetikk og vitenskapsteori ved aktuelle fag og fakulteter ved UiB
- videreutdanningsemnet "Filosofi i skolen"
- fagdidaktikk i filosofi, som en del av praktisk-pedagogisk utdanning

Instituttet vil støtte initiativer til, samt selv ta initiativ til, faglige seminarer som samler lærerne til foredrag og debatt om emner knyttet til examen philosophicum. Lærerne har allerede selv tatt initiativ til og arrangert en seminarrekke om sentrale spørsmål vedrørende lærestoffets teoretiske grunnlag og dets pedagogiske utfordringer i ex.phil.-beta.. Det er planer om å følge dette opp med et fortsettelsesseminar, med publisering av innleggene i en egen bokutgivelse. Instituttet vil støtte både dette og tilsvarende tiltak i tilknytning til andre deler av førstesemesterstudiet. Dette vil kunne fremme kvaliteten på undervisningstilbudene, samtidig som det gir lærerkollegiet en mulighet til teoretisk og kritisk refleksjon over sin egen virksomhet.

Examen philosophicum er studentenes første møte med universitetet, samtidig som stoffet som skal formidles, til dels er krevende. For at undervisningen skal lykkes, må lærerne ha tilstrekkelig pedagogisk kompetanse. Universitetets krav om pedagogisk opplæring blant fast ansatte lærere har ikke vært fulgt om med tilstrekkelige tilbud om slike kurs. Dette er uheldig, og

instituttet vil arbeide for at våre ex.phil.-lærere får pedagogisk opplæring. Også den faglige opplæring av midlertidige ex.phil.-lærere bør styrkes, først og fremst innen de ulike beta-variantene.

Akademisk skriving

Undervisningen i Akademisk skriving involverer lærere fra alle fagmiljøene ved HF, og det er derfor viktig at det settes av tid og ressurser til opplæring av nye seminarledere. For å unngå at tidligere års undervisningsmetoder mer eller mindre automatisk overføres fra semester til semester, ønsker vi mer diskusjon og også mer forskning knyttet til kursets undervisningspraksis. Spesielt vil det legges vekt på grunnleggende refleksjon rundt måten seminarledere veileder på Kark. En sterkere inkorporering av problem knyttet til etikk og informasjonskompetanse er også ønskelig.

Fagmiljøer utenfor HF og utenfor UiB har de siste årene etterspurt undervisning i akademisk skriving. Flere av våre lærere har bidratt med slik undervisning. Instituttet vil undersøke markedet for dette og eventuelt ”selge” kurs til ulike fagmiljøer og institusjoner. Dette vil muliggjøre en utvidelse av stillingsandelen for lærere ved Akademisk skriving.

Internasjonalisering

Instituttet har en bred internasjonal profil, både innen forskning og undervisning, noe som viser seg på en rekke områder:

- forskningssamarbeid med utenlandske forskere og institusjoner
- internasjonale publikasjoner
- deltakelse på internasjonale konferanser
- ulike former for student- og lærerutveksling
- instituttet som vertskap for internasjonale PhD-kandidater, gjesteforskere og gjesteforelesere

Instituttet vil arbeide for å styrke internasjonaliseringen på alle disse områdene. Når det gjelder student- og lærerutveksling, vil vi arbeide for at de årlige fellesseminarene for masterstudenter og lærere ved FoF og University of Durham fortsetter, likeledes utvekslingsavtalen med University of Warwick og samarbeidet med Makerere University i Kampala, Uganda. Vi vil også arbeide for et tettere samarbeid med utenlandssentrene; i første rekke vil vi forsøke å videreføre kurs for masterstudenter ved senteret i Athen. Instituttet vil for øvrig kartlegge alle våre internasjonale avtaler og vurdere hvordan disse fungerer.

Instituttet må sørge for at gjesteforelesere og gjesteforskere er godt forankret i instituttets undervisningsopplegg og/eller instituttets forskningsaktiviteter.

Etter- og videreutdanning

Instituttet startet våren 2008 videreutdanningsfaget ”Filosofi i skolen” (30 studiepoeng) rettet mot lærere i den videregående skole som underviser i programfaget Historie og filosofi. Dette arbeidet vil vi satse videre på. Vi vil vurdere muligheten for å overta videreutdanningskursene ”Norge som innvandringsland”. Vi vil også vurdere muligheten for å opprette videreutdanningskurs innen etikk, f.eks. etikk i offentlig sektor og etikk i arbeidslivet. Vi vurderer også våre planlagte to årsstudier (i filosofi og i idéhistorie) som relevante etterutdanningskurs for lærer i den videregående skole.

Rekruttering og prioritering av stillinger

Fagstudiet i filosofi

Instituttet står foran en prekær rekrutteringssituasjon blant lærere på fagstudiet i filosofi. Den siste ansettelsen var i 1998, og siden den gang har vi mistet ca. fem stillinger, i første rekke på grunn av pensjoneringsprosesser. Siden 1998 har den vitenskapelige staben ved fagstudiet sunket fra 17 ½ stilling til 13 stillinger.

Vi er midt inni en bølge av pensjoneringsprosesser, som vil fortsette i flere år fremover: i 2010 vil høyst sannsynlig fire personer i vitenskapelig stilling ved fagstudiet gå av, mens én person planlegger å gå ned i halv stilling; i 2011 planlegger én person å gå av og i 2012 to personer. Med andre ord: i løpet av de neste fire årene vil høyst sannsynlig ytterligere 7 personer gå av med pensjon, i tillegg til at én person går ned i halv stilling.

I oktober 2012 vil instituttet – dersom vi ikke får nytilsetninger – ha ca. 6 vitenskapelig stillinger på fagstudiet, fordelt på 8 personer i ulike stillingsbrøker. Vi er forpliktet til å bruke ca. 30% av disse lærernes undervisningsplikt til examen philosophicum, noe som betyr at det kun blir 4 fulle undervisningsstillinger på fagstudiet. Det sier seg selv at vi ikke kan opprettholde instituttets fagtilbud dersom vi ikke innen den tid får tilført et betydelig antall nye stillinger. For å sikre fagstudiet tilstrekkelig bredde innen forskning og undervisning, samtidig som vi opprettholder vår forpliktelse til å bruke ca. 30% av undervisningsressursene til examen philosophicum, trenger vi – ifølge et foreløpig overslag over ressursbehovet¹ - samlet sett minimum 13 stillinger, noe som er omtrent på dagens nivå, men som innebærer en betydelig stillingsreduksjon i forhold til den lærerstaben vi hadde i 1998. Ifølge et slikt moderat anslag trenger vi med andre ord 7 nye stillinger i løpet av de neste 4 årene. Vi har allerede søkt fakultetet om ny stilling innen politisk filosofi og sosialfilosofi etter Knut Venneslan, men denne stillingen er ikke tatt inn på HF's budsjett for 2009.

Instituttets forskningskompetanse blant nåværende forskere som forventes å være ansatt ved FoF høsten 2013, inkluderer følgende områder:

Eksistensfilosofi, erkjennelsesteori, estetikk/kunstfilosofi, etikk/moralfilosofi, forskningsetikk, fenomenologi, filosofi og litteratur, filosofisk antropologi, fransk og italiensk samtidsfilosofi, hermeneutikk, idéhistorie, medisinske filosofi og medisinske vitenskapsfilosofi, medisinsk etikk, sosialfilosofi og politisk filosofi, språkfilosofi, tekstteknologi/tekstkritikk/tekstteori, vitenskapshistorie, det 17. århundres filosofi og det 19. århundres filosofi.

Instituttets forskningskompetanse vil med andre ord omfatte et bredt spektrum av filosofiske temaer og områder, men den er fordelt på relativt få forskere. Det innebærer at flere av temaene som nevnes, kun er en del av en enkeltforskers samlede forskningsprofil. Selv om forskningskompetansen er bred, er det med andre ord få av områdene som samler flere forskere og gir grunnlag for forskningssamarbeid og forskningsgrupper. Blant våre nåværende forskningsgrupper er det kun gruppene for fenomenologi og eksistensfilosofi og for Wittgensteinrelatert forskning som vil ha flere enn ett medlem blant vitenskapelig ansatte med forskningsdel i stillingen (henholdsvis 2 og 1 ½ person). Gruppen for antikkens filosofi vil ikke ha noen slike medlemmer, og det ene gjenværende medlemmet i gruppen for analytisk filosofi vil kun ha løs tilknytning til gruppen. Selv om vi gjennom nye utlysninger ikke har som

¹ Vi vil lage en oversikt over instituttets ressursbehov, basert på dagens undervisningsomfang. Vi vil her også måtte ta hensyn til forholdet mellom undervisningsressurser og avlagte studiepoeng.

målsetning å reprodusere den nåværende sammensetningen av forskningskompetanse, ønsker vi å sikre at instituttet fremdeles kan samle forskere i slagkraftige forskningsgrupper. Den nøyaktige sammensetningen av forskningsgrupper må imidlertid vurderes på ny, på bakgrunn av nytilsettinger.

Blant områder som instituttet vil trenge sterkere forskningskompetanse på, er sentrale områder innen analytisk filosofi, antikkens filosofi, etikk, sosialfilosofi/politisk filosofi og vitenskapsfilosofi. En styrking av disse områdene vil sikre at instituttet har den nødvendige kompetanse i filosofiske kjerneområder, samtidig som vår satsning på tverrfaglig undervisnings- og forskningssamarbeid lar seg realisere.

Instituttets undervisningskompetanse blant nåværende lærere som forventes å være ansatt ved FoF høsten 2013, dekker områdene for de obligatoriske emnene i filosofispesialiseringen og i spesialiseringen for idéhistorie. Men selv om kompetansen strekker til, vil lærerstaben være for liten til å ivareta denne undervisningen i tillegg til undervisning på 200- og 300-nivå, samt veiledning til PhD-kandidater. I tillegg vil vi ikke ha tilstrekkelig kompetanse til å dekke undervisningen i feministisk filosofi og sinnsfilosofi, samt i vårt nyopprettede emne i miljøfilosofi. Det er også tvilsomt om vi vil ha tilstrekkelig kompetanse innen logikk for å kunne innfri den undervisningen vi er forpliktet til på bachelorprogrammet for kognitiv vitenskap. Vi vil også trenge undervisningskompetanse i våre nyopprettede emner i fagdidaktikk. I disse emnene vil vi imidlertid kunne gjøre en viss bruk av ex.phil.-lærere med den nødvendige kompetansen. Dette gjelder også undervisningstilbud i vitenskapsfilosofi, hvor instituttet vil søke samarbeid med Senter for vitenskapsteori.

De ovenfor nevnte behovene for forskningskompetanse er til dels overlappende, og det er all grunn til å regne med at potensielle søkere til fremtidige stillinger vil ha kompetanse innenfor to eller flere av disse områdene, likeledes at de vil ha undervisningskompetanse som vil dekke større eller mindre deler av vår faste emneportefølje. Hvilken kombinasjon av kompetanser de enkelte søkerne vil ha, er det selvfølgelig umulig å vite. For å kunne tiltrekke oss de beste søkerne – også internasjonalt - vil det derfor være en fordel i første omgang å lyse ut stillinger forholdsvis åpent, for deretter å lyse ut ytterligere stillinger innen områder som vi da vil mangle, både når det gjelder forskning og undervisning.

Plan for rekruttering av vitenskapelige stillinger på fagstudiet i filosofi:

- 2010/2011: utlysning av 3-4 stillinger som til sammen skal dekke deler av følgende forskningsområder: sentrale områder innen antikkens filosofi, etikk, metafysikk/sinnsfilosofi, sosialfilosofi/politisk filosofi og vitenskapsfilosofi. De personene som tilsettes, må i tillegg ha undervisningskompetanse innen deler av områdene for instituttets primære og utadrettede undervisning.
- 2012/2013: utlysning av 3-4 stillinger innen mer avgrensede områder, som må bestemmes nærmere etter de tidligere tilsettingene. I tillegg til nødvendig forskningskompetanse må de som tilsettes, ha undervisningskompetanse innen de områdene for instituttets primære undervisning som måtte mangle. Det er ønskelig at de også har undervisningskompetanse innen instituttets utadrettede undervisning.

I stillingsutlysningene skal følgende tilleggskriterier vektlegges: evne til og erfaring fra faglig miljøbygging, kontaktskapende virksomhet og etablering av forskernettverk både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, samt evne til og erfaring fra innhenting av ekstern finansiering. Også

tverrfaglig og flerfaglig kompetanse og samarbeid vil bli vektlagt. Det vil være en fordel om det blant dem som ansettes, finnes kompetanse innen feministisk filosofi og miljøfilosofi.

Instituttet vil i tillegg søke om en 40% stilling innen fagdidaktikk / filosofi i skolen (se under).

Blant de vitenskapelig ansatte ved FoF er det i dag en særdeles skjev kjønnsbalanse. Denne får vi nå mulighet til å forbedre. Av de 7 nye stillingene vi søker om å få utlyse, bør vi tilstrebe at 4 bli besatt av kvinner. Dersom vi greier å oppfylle denne målsetningen, vil 5 av de til sammen 15 personene som 2012 / 2013 forhåpentligvis er ansatt på fagstudiet i filosofi (og som til sammen vil utgjøre 13 fulle stillinger), være kvinner. Kjønnsbalansen, regnet i antall fulle stillinger, vil fremdeles være skjev: ca. 62% menn og 38 % kvinner. Det er med andre ord en relativt beskjeden målsetning vi setter oss. En slik målsetning krever at vi får gode kvinnelige søkere til stillingene, og instituttledelsen bør derfor arbeide aktivt for å gjøre utlysningene kjent i miljøer med høyt kvalifiserte kvinnelige filosofer, både innenlands og utenlands. UiB praktiserer moderat kjønnskvoltering, noe som sikrer at vi til enhver tid vil tilsette de best kvalifiserte søkerne. I UiBs *Handlingsplan for bedre kjønnsbalanse* åpnes det for muligheten til å tilsette ”spesielt godt kvalifiserte kvinner” uten utlysning i fagmiljøer med svak rekruttering av kvinner i vitenskapelige stillinger. Instituttet vil vurdere en slik mulighet.

Examen philosophicum

Fast ansatte ved FoF står i dag for ca. 50% av undervisningen til examen philosophicum. Det er en målsetning – og et krav fra både universitetsledelsen og fagforeningene – at denne andelen økes til 80%. For å oppnå denne målsetningen trenger vi nye lærere i fast stilling til ca. 50 ex.phil.-kurs i året. Instituttet ønsker primært å tilsette lærere i 100%-stillinger, men innenfor dagens ex.phil.-budsjett, kombinert med vårt ex.phil.-opplegg med nesten all undervisning lagt til høsten, vil det være umulig å dekke all ex.phil.-undervisning med lærere i full, fast stilling. Vi vil i første omgang utvide noen av de nåværende 60%-stillingene til 100%; disse stillingene vil bli tillagt faglig ansvar for alfa- og/eller betadelen innen de ulike fakultetsvariantene. Våre nåværende ex.phil.-lærere i 100% stilling vil kunne få tilsvarende ansvar lagt til stillingene sine. Målsetningen er at det til alfa- og betadelen innen hver fakultetsvariant er knyttet en 100%-stilling med et overordnet faglig ansvar, inkludert ansvar for fagutvikling, for kontakt med fakultetene og for lærergruppene. For å kunne dekke en større andel av ex.phil.-undervisningen av fast ansatte lærere enn det vi gjør i dag, vil vi foreta tilsetting i 7-10 nye faste 60%-stillinger, med all undervisning lagt til høsten.

- Instituttet har søkt om å få utlyse en 40% førsteamanuensisstilling innen fagdidaktikk/filosofi i skolen, eventuelt i kombinasjon med en 60% universitetslektorstilling til ex.phil.
- Instituttet vil i 2009 foreta tilsetting i 5-8 faste 60% universitetslærerstillinger til examen philosophicum.

Instituttet vil utrede behovet for undervisning i vitenskapsteori og etikk/forskningsetikk for studenter på bachelor- masternivå ved de ulike fakultetene og på det grunnlaget utarbeide konkrete undervisningsopplegg. Vi vil vurdere muligheten for at våre deltidsansatte ex.phil.-lærere kan delta i slik undervisning og på den måten få utvidet sine stillinger.

Det er instituttets målsetning at kvinner skal utgjøre minst 50% av alle nytilsatte i stillinger ved examen philosophicum.

Professor II

FoF har de siste årene hatt en professor II-stilling, noe som har vært en klar berikelse for det faglige miljøet ved instituttet. Tilsettingsperioden gikk ut i 2008, men instituttet vil arbeide for å finne finansiering til forlengelse av tilsettingen.

For å øke andelen av kvinner i vitenskapelige stillinger, dekker UiB 50% av lønnsmidlene det første året ved tilsetting av kvinner i professor II-stillinger i fagmiljøer med under 40% kvinnelige professorer. På denne bakgrunn oppfordret fakultetet FoF til å søke om en kvinnelig professor II. Fakultetet har godkjent slik søknad fra FoF, og fra høsten 2009 vil en kvinnelig professor tiltre for en fireårsperiode. Å tilsette kvinner i professor II-stillinger er et godt, om enn beskjedent, bidrag til en bedre kjønnsbalanse ved instituttet. Så lenge kvinner utgjør et klart mindretall av professorene ved instituttet, vil vi tilstrebe å tilsette høyt kvalifiserte kvinner i professor II-stillinger.

Infrastruktur, administrasjon, økonomi.

Innledning

Institutt for filosofi og førstesemesterstudier er fortsatt preget av å være en ny organisasjon, også på det administrative feltet. Vi har bare så vidt vært gjennom en hel "kalenderårssyklus", og tiden fra oppstart har vært preget av at nye folk skal finne sin rolle og av den aller mest nødtørftige rutinebyggingen på viktige arbeidsfelter. Flytting av ansatte med alt det medfører, omlegging av og til dels utarbeiding av nye studieplaner, samt relativt omfattende investeringer på utstyrssiden, har også vært omfattende og ekstraordinære arbeidsoppgaver. Instituttadministrasjonen er nå i en fase der det er naturlig å skue framover med sikte på heve kvaliteten på vårt arbeide ytterligere.

Det at hele fakultetet har vært i en omorganiseringsprosess samtidig gjør det ikke enklere å få det administrative feltet til å "sette seg". Fortsatt er det et noe uklart grensesnitt – på flere arbeidsfelter – mellom instituttnivået og fakultetsnivået. Dette kommer til å forbli en hovedutfordring i tiden som kommer.

Informasjonsflyten mellom universitetsledelse, fakultet og institutt, og ikke minst den mer instituttinterne informasjonen, har lenge vært et punkt med et nokså klart forbedringspotensial – også fra et administrativt perspektiv. Særlig i en ny organisasjon vil rask, riktig og målrettet informasjon være viktige redskap i strømlinjeformingen av informasjonen. Tiltak er allerede gjort her (f. eks. vår informasjonsbulletin), men det store spranget på informasjonssiden kan først gjøres når universitetet sin nye web-løsning er klar. Det å utarbeide en årsmelding som dokumenterer og synligjør instituttets tilbud og aktiviteter, byr seg også fram som et nokså opplagt tiltak.

Nylig har vi fått til en vesentlig styrking på studiekonsulentsiden, noe som gjør det mulig så vel som naturlig med en satsing på en ytterligere kvalitetsheving av dette viktige feltet. Det faktum at studenttallet har vært markant nedadgående i 5-6 år, understreker viktigheten av arbeidsfeltet: En god studieadministrasjon kan bidra til at studentene våre integreres og trives bedre, med bedre studiekvalitet som en effekt. En god studieadministrasjon vil også kunne bidra til en bedre studentrekruttering.

Målsetninger

- Videreutvikle internettsidene våre i forbindelse med ny eksternwebløsning, slik at disse blir den primære kanal for all praktisk informasjon til de ansatte, samt at de for allmennheten blir blant de viktigste kildene til informasjon om fagene filosofi og idéhistorie i Norge. Nettsidene skal også være en viktig informasjonskanal til eksisterende og framtidige studenter.
- Utvikle bedre rutiner for instituttets undervisningsplanlegging, særlig på fagstudiet, og sørge for at det til enhver tid er samsvar mellom personalressursene og undervisningstilbudet. Utviklingen av et nytt arbeidstidsregnskap og de prosessene som det genererer må integreres tettere med planleggingsprosessen.
- Systematisere og kvalitetssikre *informasjonen* til, oppfølgingen av og *veiledningen* for studentene på fagstudiet. Vi må forbedre den løpende informasjonsflyten til og fra studentene og heve kvaliteten på veiledningsaktivitetene våre, og utarbeide og ta i bruk målbare indikatorer for veiledningsaktivitetene – kvantitativt og kvalitativt.
- I samarbeid med fakultetet og andre institutt må arbeidet med å utarbeide hensiktsmessige administrative rutiner, arbeidsprosedyrer, ”husregler” o.l. fortsette.

For disse fire hovedmålsetningene må det utvikles *konkrete handlingsplaner* og de nødvendige *organisatoriske grep* må tas for å oppnå målsetningene.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Innledning

Innledningsvis må det nevnes at HMS-perspektivet er noe som vil gjennomsyre også andre deler av denne strategiplanen. I alle fall må det kunne sies at deler av strategiplanen har implikasjoner for HMS-feltet. Det gjelder det som omhandler stillingsstruktur og rekruttering av ansatte, undervisningsformene, den framtidige innretningen på forskergruppene og ikke minst informasjonsarbeidet.

Selve ”infrastrukturen” på HMS-feltet er allerede godt fundamentert. Vi har verneombud på plass, et HMS-utvalg og årlige vernerunder. Dessuten må HMS-undersøkelsen og det påfølgende HMS-møtet nå kunne sies å være instituert.

Til tross for dette er det en rekke mer spesifikke arbeidsmiljøaspekt som står klart tilbake for det ønskelige. De fysiske arbeidsforholdene for ansatte ved førstesemesterstudiene har lenge vært et sår punkt for instituttet, og for så vidt hele ”førstesemesterproblematikken” knyttet til delstillinger og den overdrevne bruken av midlertidige ansatte. Fortsatt er heller ikke hele den vitenskapelige staben samlokalisert, noe som heller ikke er realistisk all den tid Sydneplassen 12/13 vil være vårt hovedkvarter. I det siste har det også blitt stadig klarere at studentenes arbeids- og læringsmiljø har klare forbedringspunkter.

Målsetninger

På bakgrunn av dette ønsker vi å satse særskilt på disse hovedmålsetningene i planperioden:

- Mange av de som arbeider på førstesemesterstudiene har pr. i dag ikke tilfredsstillende fysiske arbeidsforhold (individuelle kontorplasser, veiledningsrom, fellesrom). I planperioden må det være et hovedmål å sørge for at alle ansatte ved FoF, også ansatte ved førstesemesterstudiet, får sin egen arbeidsplass, og at det blir bedre tilgang på hensiktsmessige veiledningsrom.
- Forbedre studentenes arbeids- og læringsmiljø og arbeide for at studentene blir bedre integrert i instituttets virksomhet. En forbedring av lesesalssituasjonen, også for bachelorstudenter, må være et prioritert satsingsområde, og likeledes det å legge til rette for flere fellesarenaer for studenter og mellom studenter og ansatte.

Konkret handlingsplan må utvikles i samarbeid med studentenes representanter.

- Ca. 12 av våre ansatte har i dag kontorarbeidsplasser på Fastings Minde. Fasilitetene her står klart tilbake for det som ellers er alminnelig på universitetet, og instituttet må arbeide planmessig og systematisk for at Fastings Minde blir opprustet til et akseptabelt nivå for de som har kontorplasser der.

Bergen 27. februar 2009
 Vigdis Songe-Møller
 instituttleder